

Asia: Saimaan ammattikorkeakoulun suunnittelema näytteenottajakoulutus

Näytteenottajakoulutuksen järjestäminen siinä merkityksessä kun sitä tarjotaan Saimaan ammattikorkeakoulussa, merkitsee bioanalytikon/laboratoriohoitajan työn pirstaloimista. Näytteenotto on oleellinen ja merkittävä osa laboratoriotutkimusprosessia ja bioanalytikon/laboratoriohoitajan työtä. Työnkuvan pirstalointi tulee vaikuttamaan bioanalytikkojen/laboratoriohoitajien työmotivaatioon ja työssä jaksamiseen sekä alalle hakeutumiseen. Bioanalytikit/laboratoriohoitajat kokevat näytteenoton kuuluvan oleellisena osana työnkuvaansa ja asiantuntemustaan ja haluavat osallistua näytteiden ottoon. Näytteenoton irrottamisesta laboratoriotutkimusprosessin kokonaisuudesta on kansainvälisiä kokemuksia. Tutkimusten mukaan näytteiden ottajien, joilla ei ole laboratorioalan henkilökunnan koulutustasoa vastaavaa koulutusta, ottamien näytteiden hylkäysprosentti on merkittävästi suurempi (Mannion & Nadder 2007). Vastaavaan johtopäätökseen on päätyneet tuore ruotsalaistutkimus (Wallin, O, 2008). Vaikutukset tulevat siis näkymään myös laboratoriopalvelujen laadussa. Potilaiden oikeutta saada luotettavia laboratoriopaleluja ei pidä vaarantaa koulutusvaatimuksia alentamalla.

Alan työvoimapula on ollut ennakoitavissa ja siihen olisi voitu vaikuttaa lisäämällä bioanalytikkokoulutuksen aloituspaikkoja ajoissa. Liitto on 1990-luvun lopusta alkaen ja koko 2000-luvun viestittänyt aloituspaikkojen lisäämistarpeesta opetusministeriölle ja ammattikorkeakouluille. Tilastollisesti on ollut osoitettavissa, että vuosittainen eläkepoistuma 2000-luvun puolivälistä alkaen on suurempi kuin vuosittain valmistuvien bioanalytikkojen määrä. Tätä viestiä olisi pitänyt tulla myös työnantajatahoilta. Nyt tehtävät ratkaisut ovat hätäratkaisuja ja osoittavat ennakoinnin puutteesta johtuvan epäsuhteen aloituspaikkamäärissä, kun terveydenhuollon muita ammattiryhmiä riittää koulutettavaksi myös bioanalytikon tehtäviin.

Jos Saimaan ammattikorkeakoulun tarjoama näytteenottajakoulutus toteutuu, se ei saa johtaa pysyvään käytäntöön eikä missään nimessä voi johtaa näytteenoton erityispätevyyteen. Valtakunnallinen tarjonta edellyttäisi myös valtakunnallista hyväksyntää. Näytteenoton edellyttämät perusopinnot puuttuvat muilta terveydenhuollon ammattiryhmiltä ja kohderyhmä on varsin heterogeeninen, osa on saattanut suorittaa korkeakoulutasoisen tutkinnon, suurin osa ei. Nyt ei pidä rakentaa päällekkäisiä koulutusväyliä, jotka johtavat erityispätevyyteen hyvin erilaisin vaatimuksin. Näytteenoton asiantuntemusta ei voi rakentaa niin, että klinisen laboratoriotyön perusteet puuttuvat. Oppisopimustyyppiseen koulutukseen perustuva erityispätevyys pitää rakentaa alan korkeakoulututkinnon suorittaneille (bioanalytikoille) perustutkinnon jälkeen suoritettavaksi kokonaisuudeksi. Koulutusrakenteet ja vaadittavat kompetenssit pitää säilyttää yksiselitteisinä, selkeinä kokonaisuuksina. Opetusministeriön toimesta oppisopimustyyppiseen koulutukseen perustuvaa erityispätevyysjärjestelmää ei ymmärtääksemme vielä ole määritelty, joten on eettisesti väärin markkinoida sitä hakijoille.

Suomen Bioanalytikkoliiton liittohallituksen puolesta

Eija Kaila
puheenjohtaja

Seija Tuokko
varapuheenjohtaja

Jakelu: Saimaan ammattikorkeakoulu, Opetusministeriö, ammattikorkeakoulujen bioanalytiikan koulutusohjelmat, Tehy ry, Suomen Bioanalytikkoliitto ry:n alueyhdistykset.